

**Edictum seren.mi Poloniae regis ad milites, ex quo causae suscepti in magnum Moscouiae Ducem belli cognoscuntur. :
Item Edictum eiusdem de supplicationibus ob captam Polociam habendis, cum Epistola, qua Ordines ad Comitiam conuocantur, & rerum post captam Polociam gestarum narratione. Hisce adiecta sunt quaedam de Magni Moscouiae Ducis genere, quod se nescio qua autoritate ab Augusto Caesare ducere iactitat.**

<https://hdl.handle.net/1874/452499>

5

EDICTVM SE-

REN. MI POLONIAE RE-
GIS AD MILITES, EX QVO
CAVSAE SVSCEPTI IN MAGNVM

Moscouiae Ducem belli cog-
noscentur.

ITEM

EDICTVM EIVSDEM DE SV-
PLICATIONIBVS OB CAPTAM PO-
lociam habendis: cum Epistola, qua Ordines

ad Comitia conuocantur: & rerum post
captam Polociam gestarum
narratione.

HISCE ADIECTA SVNT QVAE-
dam de Magni Moscouiae Ducis genere, quod se
nescio qua autoritate ab Augusto Caesare
ducere iactitat.

COLONIAE

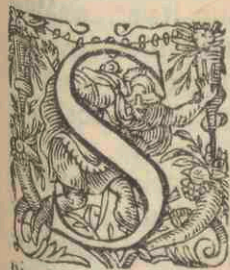
Apud Maternum Cholinum.

clb. lb. LXXX.

EDICTVM RE-
GIVM SVIRENSE, EX
QVO CAVSÆ SVSCEPTI
IN MAGNVM MOSCOVIÆ
Ducem belli cognoscen-

tur. (..)

STEPHANVS DEI GRATIA
Rex Poloniae, Magnus Dux Lithua-
niae, &c. exercitus sui cuiuscunque na-
tionis, atque ordinis militibus. Et si
tanta & tam nota omnibus iniuria-
rum magnitudo est, quas Magnus
Moscoviae Dux Regno nostro Polo-
niae, Magnoque Lithuaniae Ducatui adhuc attulit, ut ar-
ma haec, in quibus hoc tempore versamur, sera potius
cunctis, quam vel praepropera, vel non satis iusta cui-
quam visum iri arbitremur, tamen cum studium no-
strum satis expleri non possit, quo desideramus, ut quae
suscepimus gerimusque, cum aequitate iustitiaque nos
suscepisse, ij penitus intelligant, ad quos causa quaeque
attinere videatur: faciendum nobis hoc in bello existi-
manimus, ut exercitus nostri, cum eos non tantum ex
Regni nostri Poloniae, Magnique Ducatus Lithuaniae, ve-
rum etiam Germaniae atque Hungariae, alijque natio-
nibus exteris compositos habeamus, certius vel recenti-
ora cognoscant, quae inter nos, posteaquam Regni hu-
ius nostri Principatum gerendum suscepissemus, &
Magnum Moscorum Ducem intercessissent: quae qui-
dem istiusmodi sunt, ut facile pateat, nihil a nobis re-
missum esse, quod ad Principis Christiani officium

EDICTVM

ad vitandum Christiani sanguinis discrimen, ad constituendum ex æquitate cum eo hoste concordiam, pertinere posset: ab illo autem, quæ suscepta actaque sunt, omnia cum hostilibus iniurijs coniuncta, & ad arcium, ciuitatum, ditionumque nostrarum circumuentionem, & detrimentum, nostrique nominis dedecus comparata fuisse. Nos quidem simul ac in Regnum hoc nostrum peruenissemus, vt cæteros Principes Christianos, partim nostro, partim ordinum Regni nomine, ita etiam Magni Moscouiæ Ducem de accessione dignitatis potentiaque nostræ, deque optima nostra cum eo etiam pacis constituendæ colendæque voluntate, fecimus per internuntios nostros certiozem. Et dederat verbis, nonnullam tum significationem, mutua voluntatis atque studij sui erga nomen sanguinemque Christianum, & literas addidit, quibus ampliori alicui legationi nostræ securitatem accommodabat, & peculiari epistola, quæ etiamnum nostra in potestate est, confirmabat, se impetrasse suis, vt dum mutuo inter nos per Legatos res agerentur, ab omni iniuria maleficioque in nostros absternerent, exposcens, vt eadem ad nostros mandata daremus. Etsi vero tam callidè hæc simulare non posset, quin se etiam tum proderet, verbis in nomen nostrum iniuriosus, infestus illius erga nos animus, tamen cum eo se vsque tantum iactaturam eius esse superbiam, in posterum vero illum ad mentem meliorem, & publicæ pacis, & suorum salutis curam aliquam reuocatum iri existimarem, habita à nobis eius literarum confirmationi fides est: pro qua quidem fiducia, & mandata nostris dedimus, vt cum Moscicis inducias diligenter conseruarent, & ad ipsum Moscouiæ Ducem, Legatos quàm amplissimos, Magnificum Stanislaum Kryski Masouia Palatinum, Nicolaum Sapiha Palatinum Minscensem, ac Theodo-

AD MILITES.

Theodorum Skumin Curia nostræ Lithuaniaë Thesaurarium misimus. Quæ dum à nobis fiunt, ille violata promissi fide (qua nos inducti, tantum abest, vt ab eo, dum nostri ad illum Legati proficiscerentur, hostile aliquid pertimescendum putaremus, vt tuta nobis atque amica omnia polliceremur) subito nulla, aut renuntiatione induciarum, aut belli denuntiatione adhibita, cū exercitu ipse, adeoque vna filius natu maior Liuoniam inuasit, ac fraude potissimum, & conspiratione adductis in potestatem subditis nostris, in libertatem, liberos, coniuges, vitam, ac sanguinem Christianorum hominū crudelissimè flamma ferroque grassatus est, arcibus nonnullis ditionis nostræ, dum extremis in finibus Regni nostri necessariò versamur, insidiosè occupatis: quo tempore, quæ illius in trucidandis per acerbissimos cruciatus captiuis truculentia, quæ flagitiosa in vexandis honestissimis nobilissimisq; sceminis turpitude, quàm inexplebilis in hauriendo sanguine Christiano sitis, & in omni genere iniuriarum immanitas fuerit, commemorari satis non potest: & qui supersunt crudelitati, & modis aliquibus se ex illa acerbitate liberarunt, satis ista testantur. Accesserant iam tum Oratores nostri ad ipsos Moscouiæ fines, cum inexpectatum de his Mosci cœptis accipiunt nunciū, quo quidem permoti, ad fines Moscouiæ subsistunt, nosque faciunt de violata pace, de qua literis suis Magnus Moscouiæ Dux nobis confirmauerat, diligenter certiores. Et si verò ab illo hæc fieri indignissimè perspiceremus, tamen adducti, studio consulendi Christiano sanguini, atque hæc sine maiori Christianarum vtrinque Prouinciarum vastitate, atque incendio ad tranquillitatem & pacem reuocandi, mandata nostris Oratoribus dedimus, vt se nihilominus ad ipsum Magnum Moscouiæ Ducem conferre pergerent, & penitus,

E D I C T V M

nitius, quis illi pacis nobiscum colendæ sensus esset, explorarent, ablatas verò à Mosco eo tempore res, contra literarum fidem, vt repeterent, & quæ subditis nostris ab illo calamitas proximè allata esset, eam modis omnibus sarciri postularent. Quid tum verò? cum peruenissent Oratores nostri, ac Moscus agere cum illis per homines certos suos cœpisset, subito ad omnem superbiam, atque animi impotentiam descendit: Liuoniam non modo ab omni pacificatione, verum etiam mentione facienda exclusit: nos dignitatemque nostram Regiam, ijs verbis atque scriptis, à quibus non modo Principem virum, cumque Christianum, verum quemuis etiam cuiusvis ordinis abhorrere quàm maximè decet, acerbè violauit, in Regnum nostrum Poloniæ, Magnumque Lithuanix Ducatum ius sibi arrogauit, idque vanissimis modis asseruit, dum à Prussò, nunquam inter mortales cognito aut nato (quem Octauij Cæsaris fratrem, generis vero sui auctorem fuisse contendit) orsus, ab eo se esse propaginem quartam decimam significauit: quibus quidem generis sui vanissimis deliramentis, sibi ius perquam absurdè in vniuersum Poloniæ Regnum, Magnūque Lithuanix Ducatum, aliasque Prouincias vendicare instituit. Ad hæc omnia, cùm post multas variasque actiones, nostrorum Oratorum, cum Consiliarijs Magni Moscouix Ducis, quos eam ad rem designarât, de certa induciarum ratione conuenisset, nostrique pro eo ac vtrinque conuenerat, suas de eo literas perscripissent, & Magno Moscouix Duci tradidissent, ille suas, quas è conuerso daret, non (vt facere par erat) ad similitudinem literarum earum, quas Oratores nostri obtulissent, veritatemque mutux inter Legatos nostros eiusque Consiliarios conuentionis, sed ad arbitrium libidinemque suam ita perscripsit, vt inducias ad Liuoniam pertinere nollet

AD MILITES.

nollet, quinimò non modò eam sibi cum Curlandiæ Ducatu, verum etiam quicquid nobis vsque ad Prussiæ fines ditiorum est, (interest autem ipsi^o Lithuanix pars) cedi à nobis oportere significaret, quas suas literas ita perscriptas, cum in eas iusiurandum dedisset, nostris Oratoribus per vim superbè obtrusit. Qua de re cum nos Oratores nostri ante suum è Moscouia discessum, facerent certiores, ad Magnum Moscouiæ Ducem, ex aulicis nostris, internuncium misimus, Nobilem Petrum Haraburdam, iterata cum testificatione propensionis nostræ, colendæ cum eo pacis atque concordix, idque rei Christianæ consulendi causa, qua quidem in testificatione luculenter ostendimus, si commune idemq; vtriusque nostrum iuramentum esse deberet, communem eo iuramento inter nos atque omnes prouincias nostras pacem compræhendi oportere. Neque enim honestati atque rationi congruere, si iusiurandum, de pace inter duos susceptum, bellum quacunque de Prouincia inter eos ipsos consequatur, quodque sanctissimum concordix vinculum sit, in eo locus hostilitati relinquatur. Conuenire præterea nobis, tanquam Principibus Christianis, nos vt dictis factisque omnibus, ita maximè religiois isti iurisiurandi affirmationi, constantiam adhibere. Curandum igitur esse, vt ne qua inter nos fidei, recteque factorum nostrorum conscientia, vis afferatur. Quæ nostra æquitatis optimique studij plena cohortatio, rantum abest, vt ponderis aliquid apud Moscum habuerit, vt internuntium nostrum, posteaquam admisisset audissetque, à se longè remouerit, & in modum captiui diu inuitum retinuerit, cumque suos ad nos Legatos misisset, in Liuonia, missis iã ad nos Legatis suis, arces nostras, ac sigillatim Vendã bis oppugnauerit: Quod cū per insignẽ faceret iniuriã, effectũ Dei p̄potētis beneficio est,

EDICTVM

est, vt & exercitus ille, à nostris copijs, cum ad eas Suetica auxilia accessissent, deletus sit, & in potestatem nostram tormenta aliaque, quibus nostra oppugnabat, cuncta peruenerint. Sub id ipsum tempus Legatos Moschicos ad nos Cracouiam, in ipsum Regni nostri quasi domicilium atque sedem admisimus, cum eo tum loco, permagna propè vndique gentium Christianarum, frequentia hominum versaretur, Legati externorum Regum Principum atque nationum adessent: quorum in oculis, cum eos audiendi causa ad nos in Senatum nostrum perhonorificè, vt fieri inter Principes par est, introduci curassemus, à fastu suo nostræque dignitatis cōtemptione orsi, ad explicanda, quæ haberent, mandata, nulla cohortatione se passi sunt adduci, quod à Magno suo Duce præscriptum sibi esse significarent, ne quæ apud nos verba facerent, nisi nos antè, quæ à nobis superbè atque ad derogandum dignitati nostræ, in quodam genere habendi sibi honoris flagitarent, præstitissemus: quod cum nobis minimè committendum iudicassemus, neque illi à fastuosa pertinacia se deduci sinitenderetur, indictis rebus è Senatu nostro, atque ad eò Cracouia discesserunt, atque ita re vlla non modò non confecta, sed ne affecta quidem dicere ab ijs coepta permisimus, vt se in Moscouiam referrent. Quæ omnia, vt perspicuè testantur, quale nostrum extiterit suscipiendè cum hoste illo concordia pacisq̃ue studium, quod consulendi sanguini ac tranquillitati Christianæ desiderium, ita ostendunt planissimè, Magnum Moscouiæ desiderium eò potissimum incumbere, hoc agere, huc omnes sensus conatusq̃ue suos conferre, vt nobiscum hostilibus iniurijs perpetuò dissideat, & cum ditionibus nostris, tum nomini amplitudiniq̃ue nostræ modis omnibus dero-

A D M I L I T E S .

derogatum velit. Misit ad nos postea per Nuncium suum literas, quibus à nobis postulat, ut in ea induciarum verba, quæ citra Oratorum nostrorum assensionem perscripta ostendimus, iusurandum daremus, Legatis suis redeundi ad se potestas fieret, & si visum nobis esset, Oratores ad se iterum mitteremus, qui de Liuonia secū agerent. Quàm autem & ab æquitate, & ab officio dignitateque nostra alienum sit, ad ea nos iureiurando descendere, quibus non modo assensum nullum vnquam accommodauimus, sed de quibus nos cogitationem aliquam suscipere non oportere intelligimus, quis non perspiciat? Quî enim nos eius crudelitati Liuoniam, Curlandiæ Ducatum, ditionesq; alias nostras, quæ Lithuanici iuris intermediæ inter Liuoniam & Prussiæ fines sunt, permittere possimus, quæ nobis pro Regio nostro Sacramento, quod in nostra Regni inauguratione verbis solennibus dedimus, omni fide, cura, conatu tuenda, & ab aliena potestate, vitæ etiam nostræ discrimine defendenda intelligimus? quod quidem officium nostrû, ut nobis antiquissimum commendatissimumque semper fuit, ita alienæ ab eo voluntatis significationem nullam vnquam dedimus, neque de ea Oratoris nostri quicquam polliceri potuerunt, atque adeò constat, minimè pollicitos esse. Nam quæ illi in verba cautionis suæ de inducijs perscriptæ iurarunt, ea ab omni istiusmodi concessione longè remota sunt. Quæ verò non modò pacis inter Principes feriendæ, sed inter priuatos etiam conuentionis alicuius ineundæ ratio, quæ vis, quæ necessitudo esse possit, vbi res alterius cupiditate atque arbitrio geratur, alterius non modò nulla consensio voluntasq;, sed ne quidem suscepta aliqua cogitatio accedat? non vtrinque voluntatibus ad consensionem adductis, & literis non tantum sententiarum, sed propè verborum

EDICTVM

omnium similitudine perscriptis, negotium administretur? Quod quidem ita administrari & solere & oportere, hunc ipsum hostem nostrum fugere haudquaquam potest, vt non iuris æquitatisque memorem, at ea tantum recordantem, quæ in faciendis inducijs, & pace ferienda, inter Serenissimos Prædecessores nostros, atque eius maiores, adeoque cum illo ipso, antehac suscepta atque vsurpata fuerunt. Neque verò minus, quàm superiora illa & hoc iniquum est, quod Magnus Moscouiæ Dux, nos in literarum suarum verba iurare voluit: quæ quidem literæ, etsi ex voluntate atque consensione vtriusque nostrum, ac literis Oratorum nostrorum congruenter scriptæ fuissent, tamen vt ille in cautionis suæ formulam iurasset, ita nos in nostram iurare conueniret: tantum abest, vt à nobis in eas literas iusiurandum rectè possit exigere, quæ ab ipso pro arbitrato suo perscriptæ, ab animi nostri sententia, mandatisque nostris, & Legatorum nostrorum assensu, plurimum dissident. Quæ omnia quàm plena iniuriæ doli que fuerint, quis non facillimè perspiciat? cuius quidem doli studia, ex eo se etiam ostendere, quod quæ communicata, gesta, actaque inter Oratores nostros, & eos, quibus agendi cum nostris Moscouiæ Dux negotium dederat, quæque ab ipso Duce constituta fuerant, Legati eius, cum ad nos Cracouiam venissent, profiteri atque explicare minimè voluerunt. Ad has verò omnes fraudum technas, mox armata vis, apertæque iniuriæ acceperunt, cum non modò Liouoniam assiduis direptionibus ac bello infestum habere Moscouiæ Dux non desineret, verum etiam in finibus Vitepscensibus, in ipsa Magni Ducatus Lithuanie rei militaris Præfectos, illis etiam locis, subditos nostros trucidaret alios, alios crudelissimè diriperet, se denique

maxi

AD MILITES.

maximis delectibus habitis, magis magisque contra nos armaret: qua quidem de re, cum non modò ad nos Illustris Curlandiæ Ducis, & Rigensium, simul etiam nostrorum in Liuonia præsidiariorum, quotidiani nuncijs ac literæ peruenirent, sed summa etiam imploratio opis defensionisq̃ nostræ accederet, nullo modo debuit potuitq̃ belli administratio diutius à nobis differri. Proinde iustissimis istis grauissimisq̃ causis adducti, repudiandas minimeq; iuramento nostro confirmandas Mosci literas, de inducijs, ab ipso arbitrato suo perscriptas nobis esse iudicauimus: quinimò ipsas in Moscouiam ad Magnum Ducem, expositis quibus id faceremus de causis, per internuncium nostrum remisimus, ac hosti illi bellum iustum legitimumq̃ indiximus, cum tum ille maximas contra nos copias ad Plescouiam coactas haberet. Quod ad Oratores attinet, quos remitti postulauit, etsi qui neque literas, quibus fidem legationis suæ facerent, nobis reddiderint, neque vllam legationis partem explicarint, exploratorum potius quàm Oratorũ loco haberi à nobis meritò potuissent, tamen quod Oratoribus nostris in Moscouia significatum intellexissemus, Legatos eos ad nos missum iri, nihil illis in omni genere & honoris habendi, & lautia cõferendi vllò loco ditionum nostrarum deesse fuimus, permisimusq̃, vt quod facere obstinauerant, nullis rebus apud nos expositis, se in Moscouiam referrent. Quod verò postulabat, vt nostros Oratores, qui de Liuonia agerent, iureiurando prius in eius literas de inducijs dato, iterum ad se mitteremus, non perspiciamus, quid agi de Liuonia per Oratores possit, si antè iurati in eius condiciones (quod exposcit) non tantum de Liuonia atque Curlandia, verum etiam partem nostrarum Lithuanix ditionũ, quæ mediæ Curlandiam

EDICTVM

ac Prussiam dirimunt, decederemus. Minimè igitur nobis committendum esse intelligimus, vt noua legatione, nihil aliud, quàm Prouinciarum nostrarum iacturâ, ac nominis nostri indignitatem aliquam incurramus. Intelligi atque aded cerni arbitramur, quale nostrum fuerit studium, vitandi omnem Christiani sanguinis profusionem, quod nostrum pacis tranquillitatisque desiderium, pro quo quidem nos, ijs rationibus, quæ supra expositæ sunt, experiri pacis conciliationem cum hoste illo contendimus, atque omnia indignitatum genera, quæ Maiestati nostræ Regiæ ab Magno Moscorum Duce allatæ essent, libenter tranquillitati publicæ atque salutis, sanguini, fortunisque hominum Christianorum condonauimus: verùm his nostris omnibus studijs ad concordiam pacemque, propensis, tantum abest, vt quidquam ab eo æqui bonique consecuti simus, vt ille hoc magis effrenatæ superbix atque impotentix animi sui indulserit, & quæ ad contumeliam nostram, nostrique Regni & Magni Ducatus Lithuanix detrimentum pertinere possent, susceperit. Cui quidem rei, vt modum aliquando finemque sponte sua facturum illum desperemus, facit inueterata iam perpetuaque eius cum Serenissimis prædecessoribus nostris simili genere agendi ratio, quam quidem ex ea iniuria æstimare licebit, qua Diuum Sigismundum Augustum Serenissimum prædecessorem nostrum affecit, cum missos ad se ex ordine Senatorio splendidos Oratores, Palatinum Inouladislauensem, & Castellatum Samogitiensem contumeliose tractauit, & modis indignissimis contra gentium iura violauit, hominem Nobilem ex Serenissimi prædecessoris nostri aulicis spoliauit, & cum res quasdam prædecessoris nostri inspiciendi causa accepisset, superbè retinuit, mercatoribus qui vnâ venissent, magnam mercium vim eripuit,

AD MILITES.

puit, equos in Oratorum illorum conspectu productos
 ferro dissecari curauit: à qua indignitate vindicanda,
 cum Diuum illum antecessorem nostrum mors (quæ
 breui subsecuta est) exclusisset, nos per Oratores nostros
 postulauimus, vt iniurias eas id temporis illatas, sarcire
 studeret, cui quidem postulationi nostræ, nullum ani-
 mus eius, iniuriæ pertinacissimus, reliquit omninò lo-
 cum. Quid illa, quæ Serenissimo antecessori nostro Hen-
 rico Regi per literas de pace vtrinque retinenda promi-
 serat; & contempta promissi fide, non ita multò post ca-
 pta Pernauia, alijsque Liuoniæ arcibus in potestatem su-
 am redactis violauit? Qua quidem fidei vanitate, maio-
 res etiam eius erga Serenissimos prædecessores nostros
 prope omnes vsos esse perspicimus. Neque enim obscu-
 ra est plurium, qui ista verè memoriæ prodidere consen-
 sio, & maiorum istius Ducis Moscouiæ literis, quæ in ta-
 bulario Magni Ducatus nostri Lithuanix seruantur,
 comprobari potest, quàm sæpè Magni Moscorum Du-
 ces Serenissimis Poloniæ Regibus, pace suscepta, ac iu-
 rissurandi religione sancita, ad tranquillitatis fiduciam
 adductis, & contra barbaros nominique Christiano in-
 festos populos bella gerentibus, fidem impiè fregerint,
 pacta omnia violauerint, & redintegrato bello, vel à ne-
 cessaria prædecessores nostros contra Ethnicos defensione,
 vel pulcherrimis pro Repub. Christiana coeptis reuo-
 carint, & obistere suis iniurijs coëgerint. Quorum ma-
 iorū in dictis factisq; inconstantia, fraudem & insidias,
 hic Ioannes Basilij filius, hostis noster, non modò om-
 nem in se admisit, verum etiam auxit, idque tum maxi-
 mè egit, cum literis missis ad Diuum Sigismundum Au-
 gustum Serenissimum antecessorem nostrum, de securi-
 tate Oratoribus præstanda, qui ad se de pace concilian-
 da mitterentur scriptis, subito Polociam inuasit, occupa-
 uitq;

EDICTVM

uitq;, confimili fraude erga nos vsus, cum postea quam nobis fiduciam pacis attulisset, repente Liouoniam armis oppugnauit, & tamen nos, Regnum nostrum Poloniae, Magnum Lithuaniae Ducatum a defensione eius Prouinciae excludere instituit. Quandoquidem igitur spes nulla nos tenere amplius potest, ad mentem fidemque meliorem Magnum Moscorum Ducem se vnquam recepturum esse, quinimò iniurias veteres recentioresque nouis quotidie magis magisque accumularet, certae pacis fiduciam nullam afferat, omnia ad nos circumueniendum derogandumque cum nomini tum ditionibus nostris suscipiat, nos adhibitis atque adeò consumptis omnibus studijs nostris, quibus fida atque æqua inter nos pax conciliari, & rei sanguiniq; Christiano cõfili possit, expleto iam omni officio Regis Christiani, hanc rem & Deo præpotenti, oculis hæc suis iustissimis aspicienti, & legitimæ vindicationi permittendam iudicamus. Quo nomine remissis illis insidiosis induciarum literis, bellum iustum legitimumque, Ioanni Basilij filio, Magno Moscorum Duci denunciauimus: quo bello multiplicem nobis, cum ab ipso Magno Moscorum Duce verbis literisque, tum ab eius Legatis factam contumeliam, allatasque subditis nostris acerbissimas multis iam annis iniurias, & detrimenta omnia, quæ Regnũ nostrum Magnusque Lithuaniae Ducatus accepit, armis propulsare & vindicare in animo habemus. Vt verò perspicuum sit omnibus, nos ad eorum, qui Magno Moscorum Duci parent, hominum Christianorum calamitatem aut sanguinis profusionem minimè ferri, declaramus nos ita armis nostris moderaturos esse, vt ne ijs (quanta maxima cura ac studio caueri poterit) quisquã violetur, qui non aut in præsijs, aut acie suo periculo propugnandas hostis nostri partes susceperit. Nam vt ab

AD MILITES.

vno Magno Duce causas omnes, quibus in arma hæc impellimur, profectas esse intelligimus, ab vno nos honorem dignitatemq; nostram oppugnari, ac Prouincias nostras illius vnus libidine appeti ac fitiri perspicimus: ita in vno illo vindicare omnia, vnus refrenata audacia grassandiq; atrocitate, in posterum tranquillitate publicæ paci q; Christianæ (si fieri vlla ratione possit) consulere desideramus. Quæ cum ita sint, spe vel potius fiducia magna sumus, & Deum Opt. Max. quod bellum grauissimis iustissimisq; atque adedò pernecessarijs de causis iniuimus, nobis, exercitibus nostris, ac Reipub. vniuersæ, quam obtinemus, benè & foeliciter fortunatum esse, & Principes Christianos, adeoq; omnes homines, qui ista accipient, facilè arbitratos, nos ad bellum hoc permagnum non temerè neq; vlla profundendi sanguinem Christianum (cui prodesse, consulere, cauere semper studuimus) cupiditate ferri, sed ad ea hostilibus tot temporum per summam atrocitatem crudelitatemq; exercitis iniurijs impelli, nostra dignitate, & Regni nostri Magniq; Lithuania Ducatus, cæterarūq; Prouinciarum nostrarum statu, & subditorum nostrorum salute, fortunis, vita, sanguine, quem hostis ille truculentissimus iā nimiū diu immaniter hausit, necessariò commoueri, cōsilio iudicioq; omniū Regni nostri Magniq; Lithuania Ducatus ordinū duci, deniq; nos fidā stabilem q; tranquillitatem, & publicā inter populos Christiani nominis pacē concordiaq; spectare. Quæ quidē belli nostri causæ, quæq; animi consilijq; nostri ratio, et si de militū nostrorū studijs, alacritate, fortitudine, fide, nobis dubitationē nullā reliquit: hortamur tamē, vt animū ad res nostro ductu in hostē hunc nostrū gerēdas magnū fortēq; adferāt, existimētq; & glorię & foelicitatis summā in eo potiss. versari, si pro tā iusta honestaq; causa

EDICTVM

dimicetur: subditi nostri diurnas grauesque iniurias hostiles, vel à se vel ciuibus suis adhuc perpeffas, hoc tempore pro more, virtute, rebusque gestis maiorum suorum, & vindicandas & in omne tempus sibi depellendas statuunt; extranei pro vicinorum salute, suam in discrimen vocare, fortissimeque armis contendere pulcherrimum, necessitudini quæ vicino ad vicinum est conuenientissimum, & delere proximi parietis incendium, suæ suorumque securitati vtile existiment: omnes sibi tam iusto in bello summa fortium factorum studia esse adhibenda iudicent: quorum hoc maior laus atque gloria, quemque consequetur, quò in grauiore hoc maioreque bello contra crudelem vniuersi propè generis humani hostem nobiscum versabitur. Nos profecto cuiusque militum nostrorum virtutem, fidem, operam, conatum in omni genere præclarè factorum, ea beneuolentia, gratia, munificentia prosequemur, vt neminem gestæ abs se fortiter rei pœniteat, omnes intelligant, nos cuiusque industriæ, fidei, fortitudini sua præmia ornamentaque libenter tribuisse. Sui die

duodecima Iulij. Anno Domini, M. D.

LXXIX. Regni verò nostri
Anno Quarto.

EDIC

EDICTVM RE-
GIVM DE SVPLICA-
TIONIBVS OB CAP-
tam Polociam.

STEPHANVS DEI GRATIA
*Rex Polonia, Magnus Dux Li-
thuania, &c.*

UNIVERSIS & singulis, Reueren-
dissimis, Reuerendis, Magnificis, Ge-
nerosis, Regni nostri Consiliarijs,
Dignitarijs, officialibus, nobilibus,
atque alijs ordinibus omnibus, syn-
cere & fidelibus nobis dilectis, grati-
am nostram Regiam. Reuerendissi-

mi, Reuerendi, Magnifici, Generosi sincerè & fideles
nobis dilecti. Quod superioribus proximis omnium
Reipub. Ordinum comitijs decretū fuit, vt bellum hoc
anno contra Magnum Moscorum Ducem administra-
remus, curæ nobis pro Regio nostro munere, nostroq;
in Rempub. studio esse suimus: & contractis exercitibus
nostris, comparatoque aliquo, partim contributionum
pecunijs, partim (quod contributionum pecuniæ mini-
me satisfacerent) alijs rationibus belli apparatu, extrema
Iunii die Vilna ad copias nostras recensendas lustran-
dasque Suirum discessimus. Quo quidem in loco, multa
nos diligensque deliberatio tenuit, quorsum nos potif-
simum cum exercitibus nostris in hostem conferremus,
quidque rectissime, & quàm maxima cum vtilitate Rei-
pub.

C

pub.

EDICTVM DE

pub. nobis ante omnia, bello aggrediendum esset. Rebus verò omnibus in accuratam considerationem vocatis, ex iudicio & Senatorum nostrorum, & aliorum militarium virorum, qui nobis aderant, eam tandem in sententiam descendimus, vt primam nostrorum armorum vim, ad Polociam oppugnandam conferri oportere concluderemus: quòd quidem ea arx ceruicibus Magni Ducatus nostri Lithuaniae, atque adeò ipsi ciuitati nostrae Vilenfi, nulla alia firmiore munitione interiecta immineret, ex qua arce, nobis in alijs remotioribus Regni locis occupatis, oblata occasione summam non modò Lithuaniae diripiendae, sed Vilnae etiam adoriendae, facultatem hostis habiturus videretur. Faciendum præterea necessario nobis visum est, vt cum bellum hoc, non modò rerum communis Reipub. recuperandarum causa, sed hostem quàm longissimè remouendi, grauiusque coërcendi gratia susceptum habeamus, expeditiõibus nostris, in his potissimum regionibus, maxima anni parte, aut frigoribus grauissimis, aut imbribus affiduis militiae infestis, tum quoque ob vastitatem difficilimis, propinquiorem aliquam sedem & quasi officinã, quam ipsa Vilna esset compararemus: ex qua quidem officina, quammaxime integrum recentemque militem, penitius in solum hostile ducere, & belli instrumenta impedimentaque, minore cum negotio ad res cum celeritate foelicitateque gerendas transferre possimus. Quanta enim cum difficultate ac detrimento, Vilna illud facturi essemus, breui hoc itinere, quo cum exercitu nostro pgressi sumus, magna nostra cū molestia cognouimus. Accessit & illud, quod hac arce, (qua firmiorẽ maioremq; Moscus nullam habet, expugnata, de alijs retinendis hostem eò magis diffidere, & occupãdis militẽ nostrũ sperare doceremus. Tantũ verò absfuit, vt

S V P P L I C A T I O N I B V S

nos eò deterreret oportere iudicaremus, quod locus ille ab omni opere belliq; apparatu firmissimus esse perhiberetur, vt hoc potius de principio nobis, recentibus militum nostrorum viribus animisq;, quàm ijs militiae diuturnitate afflictis tentandum existimauerimus. Cùm igitur nihil factu potius vtiliusq; iudicatum esset, nos factis ab inuocatione opis diuinæ auspicijs, Suiro primum illustrem Nicolaum Radiuilum Palatinum Vilnensem, cum aliquibus equitum peditumq; Lithuanorum copijs, & certo Vngarorum numero, cùm Generoso Gasparo Bekes, Polociam præmisimus, itinerum claudendorum causa, ne quid à Magno Moscorum Duce præsidij accederet: quo etsi maioribus itineribus in magna etiam viæ difficultate peruenisset, tamen cum iam antè nostras ad hostem literas misissemus, quibus bellum ei diligenti cum explicatione causarum denunciauimus, biduo antequam nostræ illæ copię ad Polociam accessissent, equitum & peditum aliquid ab hoste in arcem immissum fuit: adhibita verò à Palatino Vilnensi, posteaquam propinquo ad arcem loco confedisset, ea diligentia est, vt post nullius subsidij hostilis accessio facta sit. Nos cum exercitu nostro, & tormentis impedimentisq; bellicis, in summa viarum iniquitate, quam pluuiarum assidua magnitudo, & istorum agrorum natura effecit, minoribus itineribus subsequuti fuimus: interea à copijs nostris, quæ præcesserant, arces tres, Cosiana, Crasna, & Sithna per excursionem celeriter occupatæ & incendio deletæ sunt. Vndecima Augusti die, proximè Polociam cum copijs omnibus nostris mouimus, & propinquo ad mœnia loco castra metati sumus, arcem ciuitatemq; trib⁹ locis obsidione cinxim⁹, eadēq; die locis omnib⁹ munitiones fossasq;, p⁹ hostē agere iussimus. Postridie ciuitatem, nō mediocriter fossis, & aggere, &

EDICTVM DE

propugnaculis, & parietibus densissimis, tum quoque præsidio firmam, ea maxime de causa, quod illo loco nos à propinquiore ad arcem accessu prohiberet, incendimus, ac totam paucis horis deleuimus. Tum longius munitionibus nostris ad ipsas arcis portas promotis, omni conatu in arcem expugnandam incubuimus. Ostenderit vi sua præpotens Deus, in manu sua rerum gerendarum potestatem esse, & assiduas pluias pluribus diebus ita immiserat, vt & operæ militum maiorem in modum impedirentur, & oppugnandi ratio etiam atq; etiam retardaretur: constitit tamen militi nostro in maximis etiam incommodis singularis animorum ad omnia obeunda tollerandaque ardor, sic vt in summa pluiarum iniquitate, altissimoque luto nihil prætermitterent, quæ ad oppugnandum pertinere possent, hostibus contra omnes nostros conatus acerrimis animis, & incredibile tormentorum vi, ita dies noctesque propugnâtib; tanta peruiacia, & flammâs à nostris illatas extinguentibus, & vim omnem depellentibus, vt se tormentorum telorumque nostrorum iniurijs certatim offerrent, & succumbentibus alijs alij confertim succederent, ostenderentque, Moschos arcium defendendarum vi atque ardore cæteris omnibus gentibus antecellere. Respexit verò tandem nos sua benignitate clementissimus Deus, concessitque, vt quæ prima nobis paulò serenior dies vicesima nona Augusti illuxit, ea incensum à milite nostro arci illatum sit, summa cum contentione atque discrimine, cum se miles noster in fossas dimittere, & Polottam flumen superare, deniq; arduum cliuum cui impositum propugnaculum erat subire, & manibus materiam ignemque inter infestissima creberimaque hostium tela inferre necesse haberet: quod incendium cum vehementius exarsisset, & munitionis anterioris

S V P P L I C A T I O N I B V S .

terioris aditum aliquem patefecisset , teneri militum
 nostrorum ardor non potuit, quin per ipsam flammam
 irumperet, atque hostem feriret, à quo tamen coepto,
 cum propugnatione hostili, tum maximè flammæ vi re-
 iectus est, paruo cum nostrorum, neque amplius vigin-
 ti septem desideratis, pluribus tamen vulneratis, hosti-
 um verò ad ducentorum interitu. Dederat aliquam ho-
 stis eadem die deditiois significationem, quam non se-
 riam fuisse animaduersum fuit, cum nouis se munitio-
 nibus, flammæ altitudine nostris conspectum eripiente,
 circumdare deinceps cognitum esset. Nulla igitur cum
 intermissione oppugnationis vim omnem adhibendâ,
 nullum hosti quiescendi, aut se firmiter muniendi spaci-
 um concedendum iudicauimus, posteroque die ignem
 in alias munitiois partes miles, in quo equites etiam
 erant, qui missò equo in pedes descenderant, intulit: quo
 cum iterum aliqua muri pars deleta esset, & cliuum in
 quo propugnaculum antea igne absumptum erat miles
 tenuisset, ac deinde ad latus hostilium fossarum ac mu-
 nitionum illa parte deleta tumultuario opere factarum,
 fossas ac munitioes ducendo præsidarios circumire fe-
 re coepisset, atque sic in potestate hostis esset, nos & san-
 guini Christiano parcendum, & operam dandam rati,
 vt arce quam maxime integra cum tormentorum alio-
 rumque belli instrumentorum apparatu potiremur,
 quæ hostis ipse ad extremum iniecto igne delere posset,
 facta omnibus vitæ gratia permisimus, vt qui nobis mi-
 litare vellent (quorum qui velint magnus sanè est nume-
 rus) fortunas omnes suas incolumes conseruarent, atq;
 stipendia nostra mererent: quibus redeundi in Mosco-
 uiam animus esset, id nobis permittentibus, atque om-
 nem securitatem præstantibus facerent. Cyprianus Ar-
 chiepiscopus Velicolucensis Græci ritus, à quo & Polo-

EDICTVM DE SVPPlicAT.
censem Episcopatum coniunctim administrari Moscus
voluit, & Palatini Basilius Iuanovicz Mikolinski Tela
tovvski, Demetrius Michalovicz Sczerbati Obolinski
Matthæus Iuanovicz Rzovvski, Iuan Hrehoroviz Sufin
Petrus Iuanovicz Volinski, Lukian Tretiakovv Rakovv
filius scriba, qui partim præfuere, partim in arce fuere,
cum se sponte dedere, ac gratiæ nostræ permittere nol-
lent, captos in custodijs habemus, & arcem ipsam præsi-
dio nostro immisso iam obtinemus. In qua quidem ar-
ce, qui eam defendissent, & arma tulissent, vltra sex mil-
lia fuisse compertum est. Nostri cum ingressi essent pas-
sim magnum cadauerū insepulorum numerum repe-
rerunt, tum tormentorum ac pulueris tormentarij glo-
borumque tantam vim depræhenderunt, quanta in arce
aliqua Christiani orbis his rebus instructissima posset
reperiri. Quos quidem rei gestæ successus, vt imprimis
ad Deum præpotentem referimus, ita illi summa animi
pietate agimus gratias, ac sinc. & fidel. vestras hortamur,
vt easdem pro bene gesta Repub. agant, simul etiam
precentur, vt quæ gerenda supersunt, quæque in hostem
hunc deinceps etiam suscipiemus, itidem clementissime
fortunare dignetur. Quod illum pro sua benignitate, &
causæ quæ hæc nobis arma induit bonitate facturum
confidimus. Nos quidem ad res pro communi Repub.
gerendas, omne animi studium, curam, laborem, ope-
ram, sanguinem, adeoque vitam nostram cupidè semper
prompteque afferemus. Datum ex arce nostra Po-
locensi, die vltima mensis Augusti, Anno
Domini, M. D. LXXIX. Regni ve-
ro nostri Anno Quarto.

Stephanus Rex subscrip.

EPISTO-

EPISTOLA, QVA ORDINES AD REGNI Comitia conuocantur.

STEPHANVS DEI GRATIA
Rex Polonia, Magnus Dux Li-
thuania, &c.

MAGNIFICE sincere dilecte, po-
steaquam superiores proximas no-
stras ad syncer. vestram, & ceteros Re-
gni nostri Consiliarios de capta Po-
locia, alijsque rebus gestis literas de-
dissemus, facta maior etiam haec e-
rum nostrarum accessio est, vt cum
Vilnen. Capitaneus cū nonnullis nostrorū militum Tu-
rovvlam, ad arcem in Dinæ ripa sitam excurrisset, & ho-
sti conspicienti opinionem attulisset, copias vniuersas
nostras oppugnandi causa accedere, praesidium omne
hostili metu perculsum, se per auersam portam arce, ac
Palatio arcis deserto, fuga eripuerit, quo pacto arce ea
integre potiti sumus. Misimus eodem tempore Magni-
ficum Palatinum Podoliensem cū copijs Sokolam
oppugnatum arcem quinque miliarium interuallo Po-
lociæ imminentem, & magnum praesidium ex ijs copijs
tum habentem, quæ cum Polociæ à nobis circumfessæ
subsidio missæ essent exclusæ à nostris ab accessu, illo lo-
co cōfederant. Quam quidem ad arcem cum nostri ca-
stris positis ac munitionibus actis accessissent, eam ad
vndecimam huius mensis diem globis candentibus in-
C 4 flamma-

EPISTOLA

flammam, è quò tanta subito incendij vis extitit, vt
 dum hostis per ipsas flammam acerrime pugnaret, atque
 eruptionibus in nostros impetum faceret, nostri rem
 fortissimè contra hostem gererent, arcem vniuersam flam-
 ma complexa sit, planeq; deleuerit. Hostem igitur (qua
 dere maximas Deo præpotenti gratias agimus) toto
 prope agro Polocensi arcibus ac munitionibus omni-
 bus exuimus, Susa excepta, quæ quidem arx propius
 Lithuanie sita cum sit, longiusq; iam ab hostis nostri
 ditione absit, excluso subsidio aditusque Moscorum
 sponte in potestatem nostram ventura videtur, vt vis
 nulla adhibeatur. Omnibus rebus bene foeliciterque
 Dei benignitate confectis, etsi permagno continuandi
 nunc nostrum rerum gerendarum cursu, & penitus nul-
 la cum intermissione in solum hostile penetrandi studio
 ferimur: tamen cum temporis iniuria, quæ (vt his locis
 grauissima & iniquissima est) exercitus nostros pluri-
 mum afflixerit, & equos in primis partim vehementer
 eneruauit, partim extinxit, tum quoque neruorum no-
 strorum tenuitas, quorum in longius tempus nobis du-
 benda ratio est, id nos facere non sinant, curandum no-
 bis existimauimus, vt relictis quibus opus est in locis,
 iustis præsidij nostris, copiisque dispositis, quæ & irrup-
 tiones hostiles prohibeant, & milite iumentisque refe-
 ctis hostis ditiones per occasiones subinde inuadant,
 comitia omnium communis Reipub. Ordinum habea-
 mus: in quibus quomodo, quibusque neruis ac viribus
 in posterum res bellica, & ad summam rerum finemque
 optabilem producenda sit, deliberatio ineatur, & quod
 in rem erit communem concludatur. Neque enim si ea
 cuique quam esse decet in patriam charitas est deserenda
 proijciendaque hæc foelicia cœpta sunt, quæ vt Ordinum
 omnium consensus antecessit, ita eam foelicitas comita-
 ra

AD ORDINES CONVOC.

ta est, & euentus itidem fortunati in posterum etiam consequuturi videntur. Non enim dubitanter speramus facturum. Optimum Maximumque Deum, vt his locis, quæ hostis firmissima potentia suæ propugnacula habuit, iam expugnatis, adituque ad alia omnia patefacto, in magna hostili trepidatione & metu (qui quidem Magnum Moscouiæ Ducem etsi numerosos ex omni genere hominum exercitus habeat, nusquam se nobis offerre, aut obsessis suis subsidio esse finit) breui fœliciter cū eo hoste debellari, & res ad exitum optatum adduci possit. Deliberandum igitur erit, dandaque opera, vt rerum deinceps gerendarum ratio, vires atque nerui conflent, aut abijcienda omnis Reipub. cura fuerit: quod quidem nostra negligentia nunquam accidet. Hoc verò ocius indicēda nobis comitia esse iudicauimus, ne quid temporis ijs habendis nobis eripiatur, quod agendo potius, quàm consulendo consumendum sit: cum potissimum sciamus, Magnum Moscouiæ Ducem post D. Nicolai Festum inprimis suscipere aliquid, & bella sua administrare solere. Vt igitur maturè nobis Consiliorum nostrorum ratio constet, & quid nobis in longius tempus expectandum, agendumque sit, intelligamus, & maiorum consulationum cura vacui tempestiuè iterum in res gerendas incumbere possimus, maturanda nobis generalia Comitia necessariò esse iudicauimus, & ea quidem ad diem XXII. mensis Nouembris indicimus, vt Varsouia habeantur. Etsi verò Senatores & nobilitas Magni Ducatus Lithuania à nobis diligentissimè peterent, vt in ipsa potius Lithuania hoc in belli actu, locisque in quibus bellum geritur, quàm longe ab exercitu nostro Comitia indiceremus, tamen nobis à constitutione, qua de loco Generalis Conuentus sancitum est, discedendum non iudicauimus. Videmus verò Magni no-

stri Ducatus Lithuaniae ordines in istis Comitibus Vvar-
 souia flagituros, ut si durante hoc Moscorum Magno
 Duce bello, alia Comitibus indici necesse sit, ea in Lithua-
 nia haberi possint. Cum verò eam controuersiam, quæ
 de tribus propè Comitibus suscipi & iactari, magnamque
 grauioribus consultationibus perturbationem ac tar-
 ditatem afferre solet, sublatam esse desideremus, confi-
 derandum erit, quibus ea modis cum æquitate partium
 vtrarumque concordia componi possit. Qua quidem in-
 re nullius iura minui aut violari, sed omnia ad publicam
 consensionem referri cupimus. Est præterea opera nobis
 danda, maximè dum bellum his locis cum Magno Mos-
 corum Duce gerimus, ut ex alijs Reipub. partibus dili-
 gentem finium & concordia cum finitimis curam ha-
 beamus, pro qua quidem cura in Generalibus istis Co-
 mitibus referendum nobis erit, quo modo eorum, qui in
 finibus versantur, insolentia & pernitiōsa quæuis auden-
 di agendique licentia (de qua quotidianæ ad nos quære-
 læ afferuntur) coerceri, & sanctione aliqua cum præsen-
 tiore animaduersione coniuncta refrenari possit. Ad hæc
 cum nobis pro maritali cum Serenissima Principe con-
 iuge nostra charissima coniunctione eius rationes cure
 esse oportere intelligamus, vehementer cupimus de re-
 formatione dotis, cæterisque rebus ad eam pertinenti-
 bus, certi aliquid in istis Comitibus constitui: quod quidè
 ut fiat, pro maiorum nostrorum Serenissimorum Ante-
 cessorum nostrorum in Rempub. communem tot tem-
 porum meritis, Ordines operam duros iudicauimus,
 ut perspici possit erga tot optimorum Regum progeni-
 em, gratorum animorum studia extitisse. Meminisse eti-
 am sinceritatem vestram iudicamus, quæ terrarum no-
 strarum Prussiae iam diu de iurium suorum violatione
 quærelæ existant, de quibus considerandum esse diligen-
 tius

AD ORDINES CONVOC.

tius iudicamus, quod istiusmodi querelas Reipub. minime prodesse, aliquando etiam maiori incommodo esse posse perspiciamus. Videndum igitur erit, ut in Comitijis finis aliquis istis querelis afferri possit. Neque enim terræ illæ contributionem illi parem, quæ proximis Comitijis scita fuit persolviunt, & de iudicijs peculiaribus contra Constitutiones Regni suscipiunt. Deinde quia iam ante superioribus Comitijis de termino definiendo, ultra quem versus barbarorum ditiones hæreditario iure conferri possessiones possint, constitutum est. Id etiam ut istis in Comitijis planè determinetur, atque ad exitum deducatur, publicè referre existimauimus.

Si quid etiam fuerit, quod ad nos pertinere videbitur, de eo cum Ordinibus benigniter agemus. Videndum verò in primis est, ut qui in bello hoc tempore contra hostem versantur, aut in posterum versaturi sunt, cum fortunas, valetudinem, sanguinem, vitamque suam in discrimen pro Reipub. vocent, interea eorum in iudicijs ratio habeatur: quod nisi fiat, intantum abest, ut supplementa nostrarum copiarum, exercitusque noui à nobis scribi, & confici possint, ut nec hic ipse miles, qui etiamnum sub signis est, permansurus esse videatur. Hoc itaque constituto, hortamur sinceritatem vestram, ut cognita hac nostra de Comitijis Generalibus conclusione, Nobilitatum Conuentus minores ad diem XX. Octobris Srzodensem, Generalem verò Kolensem ad diem tertiam Nouembris obeat. Quo nos Legatum nostrum missuri sumus, qui nostrarum consultationum summam Nobilitati exponat. Operam verò det sinceritas vestra, ut Reipub. necessitatis nobilitati diligenter explicet, & eam ad studium erga communem patriæ dignitatem vtilitatemque excitet: tum curet,

EPISTOLA AD ORDINIS

vt ad conuentum Generalem prudentes & moderati
animi consilijq; viri, plena cum facultate, ad concludē-
dum cum aliarum terrarum Nuncijs, alijsque Ordinibus
mittantur. Ipsa verò deinceps synceritas vestra maturè
ad constitutum Generalibus Comitijs diem Vvarsoviae
nobis adsit. Neque enim illum diem eximi rebus alijs si-
nemus, sed statim postridie eius diei, in quam Comitia
indicimus, quibus de rebus consultari oportere videat-
tur, Ordinibus more maiorum proponemus, ne per ne-
cessaria Reipub. negotia retardentur. His de rebus syn-
ceritatem vestram certiore[m] facere volumus, quas sibi
pro officio suo diligenti curae esse sinat. Synceritatem ve-
stram recte valere cupimus. Datum Vvratisslauiæ

die XXVI. mensis Septembris. Anno Domi-

ni M. D. LXXIX. Regni vero no-

stri anno I I I I.

Stephanus Rex.

RERVM

RERVM POST CAPTAM POLOCIA AM CONTRA MOSCVM GE- starum narratio.

APTA Polocia, & iam ante in vicini arcibus tribus, Cossiana, Crasna, & Sitna deletis, tres omninò arces Turoulia, Socolum & Susfa in Polocensi ditione hostiles supererant, quas hosti relinquere, neque ex belli suscepti consilio, neque dignitate sua, ne-

que rei abs se gesta fortuna Rex esse iudicauit. Turoulia quatuor supra Polociam arcem miliaribus, ad Dhunam flumen, quo loco illud Turoulia amnis illabitur, sita est, sic vt duorum annium confluxu maxima parte comprehendatur, quaque in continentem patet, inter vtriusque præterlabētis fluuij ripas, lacum transversum, tanquam obicem, obiectum habeat. Quod inter Polocensem arcem, atque inter Vlam, Vitepscium, aliasque arces & ciuitates, altius in Dhunæ ripis sitas, quæ semper in potestate Regum Poloniæ retentæ sunt, media Turoulia interesset, facile à Regijs castris ad Polociam positis, com meatum exclusit, qui commodè ex locis superioribus poterat importari: quæ res non mediocriter in exercitu annoæ caritatem atque aded inopiam auxerat. Qua de causa, circumfessa primum Polocia, Franciscus Zucus à Nicolao Radiuilo Palatino Vilnensi, tentandæ certis cum copijs per celeritatem rei causa ad arcem Turouliam missus est. Verùm quod & præsidio firmo, & defensio-

RERVM CAPTA POLOCIA

fensionī diligenter intente locus teneretur, & pauca mī-
 noraque belli tormenta Zucus secum traxerat, effici ex
 sententia nihil potuit. Socolam ab arce Polocensi quin-
 que miliaribus ea via distantem, quæ Septentrionem
 versus rectissima Pleseouiam ducit, duorum itidem con-
 currentium fluminum, Dryssæ & Niscix, complexus
 continet: ea in arce præter vetus præsidium, quod tucn-
 di Polociam aditus causa firmum semper inerat, Theo-
 dorus Basilij F. Seremetus, & Borissus Basilij F. Seinus,
 Andreas Palecius, Michaël Georgij F. Lycus, Basilij
 Criuoborsius Palatini, clari cū propinquitate Mosco-
 uix Ducis a'lij, tum rebus antea gestis omnes copiarum
 Præfecti, cum Magno Moscouiticæ nobilitatis ac sclo-
 petariorum numero confederant, posteaquam se ab ad-
 sit itineribus, mox ipsa obsidione Regia exclusos esse in-
 telligerent: accesserat huc etiam Georgius Bullahacus
 cum duobus millibus sclopetariorum, partim Dunen-
 sium, partim Voliensium, qui ad Dhunæ & Volhiæ fon-
 tium paludes ob perpetuas cum Tartaris dimicationes,
 cæteris belli vsu ac iaculandi peritia facillè præstant.
 Quod hi omnes magno discrimine nostrorum ex pro-
 pinquo castris imminerent, dum oppugnatur Polocia,
 Lithuanicæ quædam copiæ primū Ioanne Volimin-
 scio, deinde Christophoro Radinilo, qui in Lithuania
 Regi à poculis est, dimicandi studio Socolam excurrunt:
 sed quod hostis arce &munitionibus propè arcem ex-
 tructis, aut propinquo tormentis suis spacio in tuto se
 teneret, velitationibus tantum, nonnullis vtrinque de-
 sideratis, res gesta est. Vtramque arcem Rex occupata
 Polocia iustis copijs oppugnandam ratus, Nicolaum
 Mielecium Podoliæ Palatinum, cum equitatu Polonico
 stipendia merēte, cumq; peditatu Polonorū, ac Germa-
 norum

G E S T A R V M N A R R A T I O

norum cohortibus Socolam mouere, Vngarorum co-
 pias Turouliam accedere iubet: ipse quod nec ex re nec
 dignitate sua facturum videretur, si ad arcium istarum
 oppugnationes descenderet, motis trans Polociam ca-
 stris, ipsaque secundum flumen Dhunam metatis (quod
 pristinum castrorum locum, obsidioni quidem oppor-
 tunum cum ad cingendum maxima ex parte arcem,
 tum ad prompta munitionibus omnibus, ex quibus
 miles oppugnabat, auxilia afferendum, assidui imbres
 iam ante iniquissimum, & valde quam coenosum effe-
 cerant) ad Polociam permanet, curatque quod ad arcem
 Polocensem, qua munitiones aut flamma conflagrarent,
 aut tormentis verberata vitium fecerant, instauran-
 dum pertineret: simul etiam arci Palatinum praeficit Ni-
 colaum Dorohostaiscium, in quem iam ante, Regno
 primum inuito, non inani omine ius nomenque eius Ma-
 gistratus contulerat: hunc ipse in possessionem mittit,
 praesidium iustum imponit, & quibus circum locis mi-
 les finibus tuendis recte collocetur constituit: templi
 etiam, quod monumentum diuinae ad victoriam opis
 esset, aedificationem decernit. Interea dum quae opus e-
 rant ad Socolae & Turouliae oppugnationem expediun-
 tur, & miles vasa colligit, visum est Palatino Vlnensi, de
 Turoulia leuioribus copiis experiri, & quid hostibus in
 recenti consternatione fiducia esset tentare: mittitur cum
 aliquo numero equitum expeditiorum armaturae leuioris,
 quos Cosacos nominant, Constantinus Lucomscius
 Vlnensis praefectus, quem Toroulienses praesidarij con-
 spicati, cum pauor maiorem quam pro numero mili-
 tum speciem copiarum obiecisset, exercitum vni-
 uersum adesse rati, per auersam portam se prope-
 omnes eiciunt, ac fuga euadunt Palatinis suis de-
 fertis, qui cum arcem sibi non deserendam putarent,

ac soli in ea permanerent, ad quartam Septembris diem cum arce & belli apparatu ac com meatu omni Regiam in potestatem peruenierunt. Arci ita occupatę miles ille, qui cœperat, præsidio relinquitur: is dum inter ligneas munitiones ac domos ræda ædificatas indiligenter igne causa iaculatur, temere incendio causam præbuit: quod sublatum paucis post diebus, quàm capta esset, arcem deleuit, vt non minore celeritate, quàm occupauerat, Turouliam miles amiserit: quod quidem hoc iniquiore animo à Rege acceptum est, quo præsidio hostili Suffam etiam tum obtinenti, Turouliam nostrę potestatis facta, omnem subsidij aditum & com meat⁹ accipiendi spem, certius eripere potuisset. Interea rerum Palatinus Podolia Socolam (à qua Dunenses cohortes fama aduentantis exercitus permoti contra imperium Præfectorum, vt est genus illud militum leue & insolens disciplina, iam ante in Moscouiam redierant) cū copijs progreditur, & Dryssam flumen imbribus proximis admodum redundans, ponte subitario opere effecto, transmittit, hoste quod facere in procliui erat, nihil repugnante, qui in aduersa ripa ociose tantum inequitans, inani metus faciendi studio, clarè vt exaudiri à nostris facile possent, subinde inter se sciscitabantur, adessent apud se Astracano- rum, adessent Casanorum copię, quas alter adesse magna itidem voce respondebat. Flumine superato Palatinus nulla cum mora propius hostem mouet. Quà accesserat inter vtrumque flumen, non ita magno ab arce interuallo sylua est, in qua maximam equitatus partem tendere iubet, peditatui imperat, vt munitiones, in quibus versarentur, & tormenta dirigerent, fossa atque agere subito efficiant: quas Poloni secundum Nissam, Cermani iuxta Drissam ita ad arcem perducunt, vt cum

iusto

G E S T A R V M N A R R A T I O .

iusto iam ab ea spacio abessent, transuersę ab Nissia Dryf-
 sam, itidemque ab Dryssa Nissiam versus promoueren-
 tur, atque opera vtriusq; nationis committerentur: vl-
 tra Nissiam annem minorem, qua promptum hosti ef-
 fugium patebat, Ioannes Zbarasius Palatinus Braslavi-
 ensis consistere & curare iubetur. Munitionibus perfe-
 ctis, ac tormentis, vt visum erat, collocatis, cum iam tū
 in vesperum dies vergeret, qui tormenta administrant,
 periclitari rem globis candentibus instituunt, tribus tā-
 tum in hostiles ditiones perlatis, cum alij alijs locis peri-
 culum incendij afferrent, & ijs restinguendis hostis deti-
 neretur, tertius eo loco, quo nascens primum fumus,
 mox flamma ab hoste non facile potuit deprehendi, vi-
 res cepit: ab hoc incendium ortum, cum magnam ho-
 stiliū munitionum partem subito complexum esset,
 hosti summam defensionis desperationem attulit. Quo
 circa vt perditis trepidisque rebus, & flamma se iam lon-
 gius latiusque fundente, pars magna hostiū globo re-
 merē facto, porta, quę meridiem versus ad Nissiam vnā
 patebat, confertim erumpunt, quibus ex proximis mu-
 nitionibus Poloni impigrē occurrunt, & obsistunt:
 perducitur eodem properē signo sublato Germanorum
 selopetariū cohors, sic hostis in arcem flammamq;
 rejicitur, quem dum nostri magna vi premunt, se atque
 signa portę arcique inferunt: dabat mox hostis intra ar-
 cem desperatis rebus magnas cum armis tum verbis de-
 dendi significationes, quas cum miles Germanicus Rus-
 sicę linguę nesciens, præterea Polocensis præsidij crude-
 litate, qua immanissima in captiuos omnes ac potissi-
 mum Germanos fuerant, irritati, minimē acciperet, cę-
 demque accerrimē miseret, ille desperata salute totis
 viribus contrā dimicat, quęque supra portam custodię
 erant, cataractam è turri portę imminentem in irrum-

R E R V M   C A P T A   P O L O C I A

penes deiiciunt, sic nostros receptu alios, alios aditu subsidioque excludunt: atrox inde vtrique pugna fuit, æquata vtrorumque desperatione ob incendij vim, quod vndique se circumfuderat, ac pluribus locis dimicantes inter se pari interitu victi ac vincētis exinguebat. Ad dexteram arcis partem per munitiones ostium fuit, ad quod qui nostrorum errando perlati sunt, integri euasere. Interea foris milites, quanta vi maxima possunt cataractam moliuntur, atque opere magno perfringunt, patefacta via, qui nostrorum supererant, faucij propè omnes atque ambugi, pariter cum hoste erumpunt, inferunt se integri alij prædæ ex ipsa flamma rapiendæ causa. Pars magna hostium, aut in munitiones, aut stationes Germanorum incidit, qui omnes per iram militarem & linguæ ignorantiam interfecti sunt: in his Borissius Sciuoborscius Palatini cecidere. Quibus in Polonorum potestatem peruenire contigit, plerique omnes, cum qui alio quo aut munere aut numero fuissent, pro se quisque nomen ederet suum, facile apud linguæ intelligentes seruati sunt, ac captiui habentur: quorum in numero Seremetus est, vt rerum gestarum fama, ita & corporis specie vultuque & animi sermonisque cultu cæteris præstantior, & Mesoiadus Dunensium aliquot cohortium Præfectus, qui post militum etiam suorum discessum, cum cæteris præfidiarijs in arce permanserat: arx ipsa, cū ad quatuor millia caesa, quos ex lectissimo, & quidem prætoriano milite Magni Ducis fuisse, etiam ex captiuis cognitum est, tamen etiam ex ipsa corporum stratorum forma & proceritate, animisque perditis in rebus adhibitis, tum prædæ ratione potuit intelligi: in qua quidem præda maior & pecuniæ, & vestis præciosæ, & aliorum orna-

G E S T A R V M N A R R A T I O .

ornamentorum numerus fuit, quàm vt gregarij militis
 fuisse videri posset: captiuorum ea multitudo est, vt &
 penes præfectos copiarum permulti sint, & Polonorum
 militum propè sint nulli, qui in potestate non singulos
 alij, alij plures habeant. Sussæ oppugnationem suscipere,
 quàm difficilem & spaciosi lacus, & palustria circum lo-
 ca, & Autumnii ipsius tempestas redditura erant, teme-
 reque militem iam ante maximis incommodis affectū
 nouis periculis obijcere, Regi visum non est, cūm potis-
 simūm arcem eam penitus Lithuaniam versus sitam,
 & ab omni suorum subsidio, & com meatu consequen-
 di, potestate exclusam (vt vis nulla adhiberetur) sponte
 dedituram sese non dubitanter existimaret. Itaque præ-
 sidia tantum militum stipendiariorum circumquaque
 in statuis disponit, quæ Moscos ab aditu ad Sussanos ar-
 cerent. Neque fefellit ea Regem existimatio: Nam & ipse
 Moscouiæ Dux, diffidens Sussam amissa Polocia retineri
 posse, sexta primūm, tum iterum decima septima Sep-
 tembris die mandata ad Petrum Theodori F. Coliceum,
 Palatinum Sussensem, ac præsidarios omnes dederat, vt
 templi imaginibus & libris, omni que apparatu sacro in
 terra defossis, aut quacunque alia cura adhibita, ne in
 hostium potestatem peruenirent, arcem incenderent,
 bellica tormenta ac puluerem tormentorum omnem
 igne delerent: tum operam, qua euadere possent,
 diligenter darent, ac salutem suam consulerent. Hæc
 mandata cūm (quò certius perferrentur) per plures
 nuncios Sussam misisset, nonnulli eorum in arcem
 perueniunt, vnus à Regio milite interceptus, ad Pa-
 latinum Podolix cum literis perducitur. Sub idip-
 sum tempus Palatinus Polocensis dat Sussæ literas,
 quibus significat, se Polocix cum parte exercitus, à
 Rege ijs cum mandatis relictum, vt quicquid ea in pro-

IN RFRVM CAPTA POLOCIA
nuncia hostile superesset, modis omnibus tollere con-
tenderet: Regem summa placabilitate & clementia
Principem, quam suæ voluntatis significationem dedis-
set, cum primum Magno Moscouiæ Duci bellum indi-
ceret, ea in voluntate etiamnum permanere eorum, qui
Magno Duci parerent, hominum Christianorum cædē
& sanguinis profusionem haudquaquā expetere, quin-
imò illi parcitum ac consultum velle, acceptas iniurias
in autore ipso Magno ipsorum Duce vindicandas statu-
ere, nisi verò essent, qui istas iniurias suo discrimine pro-
pugnare vellent: quod ut illi ne suscipiant, illorum maxi-
mè referre: hortari se, arce sponte sua potius abscede-
rent, impetrabili venia & salute, quàm vim atque op-
pugnationem experirentur. Palatinus Podoliæ Mosci
litteris ad Suslanos lectis, mittit subito ad Palatinum Sus-
sensem ac præsidarios, qui dedi arcem postularent: illi
salutem, & rerum, quæ cuiusque essent auferendarum
potestatem, atque in Moscouiam turò se referendi con-
cessionem pacti, arcem cum omni bellico apparatu cõ-
meatuque Palatino Polocensi, militibusque à Palatino
Podoliæ missis, sexta die Octobris dedunt. Iam ante
Philo Kmita Capitaneus Orsanensis, cui aliquot turmae
equitum, & peditum stipendiariorum cohortes, erant
in eam rem assignatæ, coacta non mediocri finitimis in
locis ex nobilitate alijsque incolis militum manu, in
Mosci ditiones excurrit, magnamque omnia populan-
do vastitatem affert, ad duo millia pagorum incendit, &
Smolensciæ suburbijs ambustis, magnum ex eo agro
hominum, magnum pecudum numerum agit, suosque
nullo detrimento accepto intra fines reducit. Idem non
multò post Constantinus Ostrogia Dux, cum Michaële
Visniouecio Castellano Brassaiensi, & filio Ianussio
Boristhenem transgressus facit, expeditissimas quasque
Tarta-

GESTARVM NARRATIO

Tartarorum aliorumque turmas præmittit, has longè lateque populari, & terrorem vastitatemque in hostico circumferre iubet, ipse cum reliquis copijs Czernihouiam progreditur, castrisque ad arcem metatis, oppugnationem suscipit, ipsaque ciuitate incendio deleta, vim omnem arci expugnandæ adhibet: sed quod ea præsidio firmo, cui nihil ad omnem propugnandi apparatus deesset, teneretur, acerrimeque locum Moscæ defenderent, in castris paucæ peditum cohortes essent, afflictæ maximis tempestatum iniurijs, missa obsidione, vicina circum loca omnia diripit, totaque Siueriensi ditione vastata, ac populationibus ad Starodubam, Radohostiam ac Podczepouiam vsque per leuiores equitum turmas factis, præda ingenti acta discessit. Simili successu Mecislauiensis præfectus Iaroslauam oppidum pagosque quam plurimos euertit. Rex posteaquam dierum quinquaginta spacio, Sex arcibus captis, ad quas Sussa non ita multo post Septima accessit, prouinciam omnem Polocensem mira agrorum fertilitatè, magna fluminum opportunitate præditam, octauo decimo post anno, quam esset ab hoste occupata, bello Reipub. recuperasset, Polociam præsidij, fines copijs firmasset, decima septima Septembris die illo de loco discedit: Vehementi quidem studio ferebatur, vt coeptum foelicitatis cursum vrgeret, & cum magna hostes locis omnibus consternatio ingensque pauor teneret, longius arma sua in hostiles ditiones proferret: sed cum & præteriti temporis iniuriæ, (quibus miles admodum afflictus, equorum ingens numerus enectus fuerat) & grauiores Autumni tempestates, indies ingrauescentes, isti voluntati & studio planè repugnarent, omni cura in comitia omnium Reipub. ordinum habenda incumbit: cumque iam ante ex castris de ea deliberatione literas ad Regni Senatores

dedisset, rediens in Lithuaniam, ea ad diem vigesimam secundam Nouembris Varsaviae habitum iri edicit, in quibus consilia de bello diutius administrando suscipiantur. Dum Vilna Rex ad comitia proficiscitur, à Moscovia per nuncium Moscovicum litera afferuntur, à duobus Legatis Nouogrodiae Duce Ioanne Theodori F. Mscislauiensis, & Mikita Georgij F. Romanouicio Sacharino, ad Nicolaum Radiuulum Palatinum Vilnensem & Eustachium Volouicium Castellatum Trocensem, Plefcouiae die trigesima octaua Septembris scripta, hoc omnino argumento: Cùm offensae duorum summorum Principum eò progressa sint, vt arma vterque sanguiferit, quibus Poloniae Rex Polociam expugnarit, Magnus Moscoviae Dux vindicare vicissim id factum in animo habuerit: se cum reliqua nobilitate Moscovitica ad Principis sui pedes se abiecisse, obsecrasseque, vt sanguini Christiano consultum atque paritum vellet. Istitis precibus Principem suum reliquisse locum, & belli expeditionem repressisse, nunc mutuo studio ipsius atque alijs Regis Poloniae Consiliarijs, apud Regem suum elaborandum esse, vt ad similem voluntatem & sistendi cursus sui bellici, & pacis cum Magno Moscoviae Ducis locis omnibus, tam Regni Poloniae, quam Magni Ducatus Lithuaniae, atque etiam Liuoniae causa suscipiendae adducant, imprimis verò ab eo impetrent, vt in Regiam suam se referat, ac copijs suis omnibus tam in Lithuaniae quam Liuoniae finibus imperet, se ab omni in Moscos maleficio atque iniurijs abstineant. Hac eadem Magni suum Ducem diligenter facturum, rediturum ad sedes suas, suosque à vi atque iniuria, cohibiturum. Interea temporis dandam vtrinque operam, vt Principes missis inter se Oratoribus rem vtilem & pernecessariam pacem ac concordiam suscipiant. In extremo literarum excusant,

GESTARVM NARRATIO

sant, cur Basilius Lopatinskius, quem Rex ad Magnum Moscouiæ Ducem ante expeditionem suam cum literis miserat, quibus se bellum illi facturum iustum legitimumque denunciabat, adhuc in Moscouia detineatur, promittuntque, simul vt Principum se vterque ad sedes suas retulerit, se operam duros, vt cum mandatis sui Principis de pace concilianda ad Regem ocyus remittatur. Sub idem tempus Philo Kmitha Orfacensis præfectus ad Regem literas mittit, quas à Palatino Smolensciano acceperat, ijs Philonem Palatinus certiolem facit, se à Magno suo Duce mandata accepisse, ne quam Regijs finibus atque ditionibus vim aut iniuriam adferat. Monere igitur, vt mutua etiam Philo præstet, neque permittat, vt sui fines transgressi, hostile aliquid in Magni Ducis Moscouiæ ditionibus committant. Allatis lectisq; vtriusq; literis Rex omnem eius deliberationem ad Comitum referendam esse iudicauit.

LECTO:

LECTORIS.

*S*ibiungimus amicorum hor-
tatu & impulsu pauca qua-
dam de Magnorum Moscovia
ducum Genealogia, ex ipsorum
annalibus manuscriptis fide-
liter excerpta. Fabulosa illa & nescio unde con-
ficta primordia, de Prusso & nepotibus, eo ten-
dunt omnino, ut nomen suum hisce coloribus
Moschus augustum reddat: tum verò ut quæ-
dam quasi iuris pretextū, in has quæ ad mare
Balticum sitæ sunt Prouincias, cum aliquando
ad maiores suos, qui nunquam tamē in rerum
natura fuere pertinuerit, absq; ullo fundamē-
to sibi adscribat. Alioquin venia dari posset
antiquitati, cū hoc ipsi cū multis alijs cōmune
sit, cumq; anno demum Christi 988. religionem
Christianam cum literis, ad similitudinem fe-
rè Græcorū effictis, Russi acceperint. Minuta
hæc amice lector boni consule, & vale. Colonia
Vbiorum 6. Iduum Martij ipso die Æquino-
ctij Verni. Anno à recuperata salute 1580.

MAGNI

MAGNI MOSCO-
VIAE DVCIS GENEALOGIAE,
BREVIS EPITOME, EX IPSORVM
manuscriptis annalibus
excerpta.

MNIBVS HOC GENTIBVS
semper serè in vsu fuit, vt dum origi-
nis suæ incunabula repeterent, ea ad
autores eos, qui maxima inter homi-
nines autoritate floruerunt, quiq̃ue
humanum genus singulari aliquo be-
neficio affecerunt, referrent. Illud ve-
ro desiderium ornandi sui apud plerosq̃; in tantum ex-
creuit, vt rerum verarum cognitione destituti, ad fabu-
las & figmenta sese conuerterint. Testantur id multarũ
gentium diuersis temporibus conscripti annales. Sic
Græci vel *αὐροχθονας*, vel à Dijs se prognatos gloriabãtur.
Romani conditoris sui parentem Martem esse, dicunt.
Præclarè itaque T. Liuius Patauinus, Quæ ante cõditam
condendamue urbem, inquit, poëticis magis decora fa-
bulis, quàm in corruptis rerum gestarum monumentis
traduntur, ea nec affirmare, nec refellere in animo est:
datur hæc venia antiquitati, vt miscendo humana diui-
nis, primordia urbium augustiora faciat. Cùm enim an-
tiquitas ipsa ad nobilitatem generis plurimum momẽti
habere credatur, de ea inter priuatos etiam homines o-
mnibus sæculis certatum est. Ideo Romani ciues generis
sui claritatem demonstrare volentes, maiorum suorum
insignia in parietibus longa serie depicta habebant: qui-
bus

GENEALOGIA

Busclati, non raro eos, qui propria virtute ad honoris aliquod fastigiū euecti erant, arroganter præ se contemnebant. Sic Poëtæ heroum suorum originem, si ignoraretur, aut obscurior esset, plerunq; ad Deos ipsos retulerunt. Ita hoc nostro tempore, vt de aliis permultis raccam, Turcarum Imperator magna arrogãtia ex Troiano sanguine sese propagatum iactitat. Hunc magnus quoq; Moscouiæ Dux imitatus, generis sui primordia ad Romanos, Augustum nempe Cæsarem refert, eam videlicet ob causam, vt & sibi, & maioribus suis plurimum splendoris, & dignitatis accedat. Quamuis itaque nemo sit, qui non ista tanquam fabulosa rideat: breuibus tamen commemorare libet, quid hac de re in annalib. suis scriptum habeant.

Augusto (sit fides penes legentē) aliquot fuere vel fratres, vel agnati, qui prouinciis, quibusdã præfecti fuere. Ex hisce Prussus ad mare Balthicum, & Vistulam fluuiū celebrem confedit, Prussiaeque nomen dedit. Huius nepotes ab ipso quarto gradu distantes fuere Rureck, Sinaus, & Truor, qui iisdem in locis habitauerunt. Cùm itaque, tum temporis Rutheni, siue Moschi, absque imperio, spaciosos ad Septentrionem campos occuparent, suafu Gostomislij, cuius Nouogrodensis primarij, fratres hi, anno à mundo condito 6370. secundum supputationem Græcorum, qui fuit à Christo nato D. LXII. ad imperium accersiti sunt. Hi adiuncto sibi sobrino Olecho, regiones illas vastas inter se partiti, homines ferarum more, habitantes, ad aliquem humanitatis cultum traducere conati sunt.

Sinao & Truoro absq; liberis mortuis, Rureck successit, & filium, Igor nomine, post se reliquit: qui cùm per ætatem imperio nondum esset maturus, Olechum sobrinum tutorem habuit. Hic ex Olha, cuius Plesco-
uicnsis

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

niensis filia, quæ tandem, marito ab hostibus cæso, Constantinopolim profecta, sacro Baptismatis lauacro abluta, & Helena dicta est, filium Stoslaum suscepit, qui multa cum vicinis bella gessit. Tandem verò ab hoste cæsus est, qui ex craneo ipsius poculum, cui hæc verba aureis literis inscripta fuere: DVM ALIENA SE-
 QVITVR, PERDIT SVA, fieri curavit. Filius reliquit Teropolchum, Olegam & Vvlodimirum. Hic fratribus à sese extinctis, tota deinceps Russia, vel Rossia, vti Moschi proferunt, potitus est. Is tandem religionis Ethnicæ, & multitudinis Deorum pertæsus, ad religionem Christianam animum adiecit, & regum Constantinopolitanorum, Basilij & Constantini, sorore matrimonio sibi iuncta, cum tota gente sua, anno Christi DCCCC. LXXXVIII. salutari Baptismatis fonte tinctus, Christianam religionem, cum Græcæ Ecclesiæ ritibus seu ceremoniis, suscepit, nomineque mutato, Basilius dictus est.

Narrat tamen Zonaras à Basilio Rege Constantinopolitano, ante Vvlodimiri tempora, Russis Episcopum missum esse, cuius opera ad religionem Christianam adducti sint. Addit, non potuisse permoueri, ni miraculum cernerent: Episcopum itaque, postquam preces aliquot recitasset, Euangeliorum codicem in ignem proiecisse, eumque illæsum permansisse. Hoc miraculo adductos, vt Christi dogmata pro veris haberent, iisque se addicerent.

Filij Vvlodimiri fuere, Vvifeslaus, Ifoflaus, Suetopolcus, Borissus, Glebus, Stoslaus, Vvseuolodus, Stanislaus, Sudislaus, Podius, qui ante pubertatem obiit. Inter reliquos tota Russia à patre diuisa est, qui ditio-
 nibus suis non contenti, dum alij alios inuaderent, mutuis plerique vulneribus conciderunt. Borissus & Gle-
 bus

G E N E A L O G I A

bus ob sanctitatis opinionem in diuorum numerum relati sunt, quorum feriæ nunc quotannis pridie Iduū Nouembris, magna festiuitate celebrantur.

Iaroslauus tandem solus principatum obtinuit, filiosq; Vlodimirum, Ioslauum, Vveceslauum, & Vvseuolodum reliquit.

Huius posterioris filius Vvloedimirus Kyouię ad Boristhenem, vrbe auita, confedit, & post varias concertationes cum agnatis, cum omnes prouincias sibi vicissim subiecisset, *μοιόμαχος* dictus est. Hic, libet enim ea referre, quæ ipsorum habent manuscripti annales, regi Constantinopolitano Constantino bellum mouit, cumq; Thraciam depopulatus, magnaque & opulenta præda onustus, domum reuersus esset, & nouum bellum moliretur, Constantinus Metropolitam Ephesinum Neophytum, atque duos Episcopos, præfectum item Antiochię, arque Archimandritam Hierosolymitanum Eustaphiū ad ipsum mittit, magnisque muneribus, vtpote parte de Christi Saluatoris cruce, diademate aureo, poculo ex Sardonyche lapide fabrefacto, humerali multis gemmis eximio, atque torque aureo, ipsum affecit, Zari nomine, quod si propriè interpreteris, regem significat, non Cæsarem, vti multis ostendi posset, ipsum salutare iussit, & firmissimum fœderis, atq; amicitię vinculum cum ipso sanxit.

Ex Vvloedimiro natus est Vvseuolodus secundus. Hic octo reliquit filios, Mscislaui, Ioslauum, Stoslaui, Teropolcum, Vveceslauum, Romanum, Georgium, Andream. Georgij filij fuere Roslauius, Andreas, Bafilius, Demetrius.

Ex hoc vltimo prognatus fuit Georgius, qui anno Christi M. CC. XXXVII. à Bato Tatarorum duce, qui Moscouiam vastatam, in potestatem suam redegerat, casus

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

cæsus est. Ex quo tempore Rutheni Tataris tributarij
 fuere, atque ex ipsorum arbitrio duces sibi constituere.
 Ea verò potentia tantopere Tataři abusi sunt, vt cum
 legatos suos ad Moscouiæ principem mitterent, is ipsi
 obuiam prodire, & patenam equino lacte plenam, vti
 Herbortus Fulfinius in suo historia Polonicæ compen-
 dio refert, exhibendam offerre, & si quid in iubam equi
 deflueret, illud lambendo sorbere: in regiam verò intro-
 ductos, nudato capite, sedentibus astans, atque omni
 honore afficiens, audire cogeretur. Qua verò ratione
 hoc tandem iugum excusserint, infra dicetur.

Eodem tempore tota ferè Polonia, atque ipsa etiam
 Silesia à Tataris, incendijs, & direptionibus vastata fuit.
 Vvratiflauia Silesiæ metropoli incensa, cùm ad Legni-
 cium vrbem aduenissent, grauissimum ibidem prælium
 commissum est, in quo dux ipse Henricus, diuæ Hedui-
 gis sanctissimæ foeminæ filius, cum alijs permultis, quo-
 rum sepulchra adhuc multis in locis conspiciuntur,
 atque gregariorum militum infinita multitudine cæsus
 est, vt auriculis hostes, quas interfectis absciderant, no-
 uem ingentes saccos impleuerint. Ad victoriam obti-
 nendam, Tataři, capitis humani simulachrum, vexillo,
 in quo litera X depicta fuerat, arte Magica impositum,
 quod commotum turpissimum foetorem exhalauerat,
 nostris obuiam gestarunt, ijsque tantum terrorem in-
 cusserunt, vt veluti capite Medusæ perterriti, imbelles
 extiterint.

Exinde Bathus, cum suis in Vngariam eodem ani-
 mo sese contulit, & Belam regem, eius nominis quar-
 tum, ad interneconem ferè deleuit, qui fuga cum filio
 elapsus, manus hostis vix effugit. Cùm totus ferè orbis,
 ob hanc ferocissimæ gentis irruptionem, in maximum
 terrorem coniectus esset, tandem Innocentius I V. sum-

GENEALOGIA

mus Pontifex, missa ad Bathum legatione, pacem quin-
quennalem impetrauit: vt verò relictis superstitionibus
Ethnicis, Christo nomen daret, persuaderi ipsi nō potuit.
Mahometi enim dogmata, vt pote feritati suæ barbaricę
magis arridentia, Saracenorū impulsu amplexus est, quæ
in hunc vsque diem Tatari, cum Turcarum colluue cō-
munia habent.

Filiū habuit Tamerlanem, quē Moscouitæ Femir-
kutla appellant, qui & ipse, vt ex historiis patet, magnā
nominis claritatē adeptus est. Baiaz etem. n. Turcarum
Imperatorem, catenis aureis vinctum, in cauea circum-
duxit, atque omnibū hominibus ludibrio exposuit.

Ad Ruthenica reuertamur. Cæso Georgio, Iaroslavus
frater successit, relictis ex se natis Theodoro, Alexandro,
& Andrea. Alexandri filius Daniel primus sedem suam in
urbem Moscouiam transtulit, & arce huc vsque obscura
magnificè extructa, titulum sibi Magni Moscouiæ ducis
vsurpauit. Filios habuit Georgium, Alexandrum, Boris-
sum, Ophoniā, & Ioannem. Hic patri successit, & quod
assiduè ad erogandas eleemosynas, peram secū gestaret,
Kaleta (id. n. vult vocabuli interpretatio) dictus est. Hu-
ius filij fuere Simeon, Ioannes, Andreas. Simeoni pater
Vvlodimiriam, & Moscouiam assignauit: cui absq; libe-
ris mortuo successit Ioannes frater, qui filiū habuit De-
metriū, ex quo nati sunt Daniel, Basilius, Georgius, An-
dreas, Petrus, Ioannes, Constantinus. Basilius post patrē
imperauit. Hic filio suo, eiusdem nominis, ob matrem,
de qua suspicionem adulterij conceperat, præterito, mo-
riens, fratri Georgio gubernacula tradidit, qui nepotem
diu in vinculis detinuit. Moriens tamen, quamuis duos
haberet filios Andream, & Demetrium, conscientia for-
tè permotus, Basilio nepoti imperium tradidit. Cui pa-
trucles odio incitati, bellum mouent, & tandem astuto
stra-

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

stragemate deprehensum exoculant. Nihilominus Boiarones (ita Moscouitę nobiles appellāt) cęco duci suo, quę Cziemnox, id est, tenebrosum, ob cęcitatem appellabāt, fidem pręstant. Filium reliquit Ioannem Basiliden, qui reb. Ruthenicis obscuris adhuc magnam claritatę attulit. Quid, vt eò commodiũs assequi posset, superiorum ducum filios & nepotes, quos potuit e medio sustulit, & titulum Magni Ducis Vvlodimirię, Moscouię, & Nouogardię sibi vsũrpare, seq; Monarcham (seu Czarum) totius Russię appellare cępir. Vrbes duas primarias, Plescouiam, quę sola in tota Moscouia muro cincta est, & Nouogardiam, ob mercimonia ditissimas & amplissimas, cum Lithuanis 50. circiter annos paruissent, in seruitutem redegit. Tantę fuere Nouogardensium opes, vt trecentos currus, auro & argento onustos, inde abduxisse dicatur.

Primus quoq; hic Polonis & Liuoniis bellum mouit: Polonis quidē eo prętextu, quòd filiam suam Helenam, quā Alexandro Magno Lithuaniae duci, postea verò Poloniae regi, in matrimonium collocarat, malè haberi, & à religione Gręca, ad Romanę Ecclesię ceremonias abductam diceret. Liuoniis verò non aliã ob causam, quã quod incredibili cupiditate, dilatãdi imperij sui arderet. Quę verò causã impulsuę, & nullius ferè momenti intercesserint, fortassę alio loco pluribus cõmemorabitur. Aliquoties tamen insignib. pręliis à Plettebergio militię Teutonicę magistro profligatus est, quę pluribus adducere, alienum fortè à propositi instituto fuerit.

Matrimonium primò contraxit cum Maria, Ducis Tyuerensis filia, ex qua filium Ioãnem suscepit, cui viuus adhuc imperium tradidit, eiq; Stephani Moldauię Palatini filiam despondit: Ex qua, postquam filium Demetrium suscepisset, ante patrem Ioannes obiit.

Alteram

G E N E A L O G I A

Alteram deinde uxorem duxit Sophiam, Thomæ Palæologi filiam, quæ ex ærario summi Pontificis dotata dicitur, quod Vrfa cùm Romana Ecclesia consensio-
nē initurum, Moseus promississet. Cum Sophia excellenti animo prædita esset, & quod Tatarorum seruo nupsisset, sæpius conqueretur, tandem ipsius suafu, & assiduus cohortationibus, iugum illud, tanto Principe profectò indignum, mira arte excussit. Cùm enim Tatarorum dux in aula Moscouitica suos quosdā procuratores haberet, qui ædes suas, hanc ad rem, in ipsa arce exstructas inhabitabant, & omnium, quæ ibidē gerebantur, spectatores erant: Sophia diuinitus sese admonitam, dicit: Vt eo in loco, in quo Tatarorum domus erat, templum extrueret, illudque Diuo Nicolao consecraret. Filium itaque enixa, ducem ipsorum ad baptismi solennitatem inuitat, & vti ædes has sibi donare velit, petit, idque obtinet. Quibus amotis, & corycæis istis exclusis, Scythæ tandem suo, quem in Ruthenos multos annos obtinuerat, dominatu exuti sunt, eumque recuperare, quamuis non semel tentarint, nunquam potuerunt. Ex coniuge Sophia senos suscepit liberos. Filiam vnā Helenam: & matres quinq;, Gabrielem, Demetrium, Georgium, Simconem, & Andream.

Demetrio Ioannis, quem Basilides ex primo matrimonio suscepit filio imperium debebatur. Verum Sophia apud coniugem obtinuit, vt nepote posthabito pater Gabrieli filio gubernacula traderet.

Andreas minor natus, filium habuit Vvloçimirum, ex quo nata est Maria, quæ anno Christi M.D. LXXII. Magno Holfatiæ Duci in matrimonium collocata est.

Gabriel imperium adeptus, nomine mutato, Basilium se appellauit, & ad res magnas animum adiecit. Magnam enim partem ditionis Moscouiticæ, quam Vitoldus

MAGNI MOSCŌVIÆ DVCIS.

oldus Magnus Lithuanix Dux sibi adiecerat, in potestatem suam redegit, & multis vrbibus ad Boristhenem (quem Rutheni Niepr appellant) & præcipuè Smolencio anno Christi 1514. poritus est. Prima vxore ob sterilitatem repudiata, ex Helena Ducis Glinseij filia Ioannem, qui nunc rerum potitur, suscepit, qui anno Christi 1528. die 25. Augusti, hora ab exortu Solis sexta in hanc lucem editus est. Huic ergo Ioanni Basilidi, anno ætatis quinto, adhibito tutore Georgio gubernacula tradita sunt, Cusanenses atque Astracanos Tartaros ad Volgam fluuium, annos viginti quinque natus, robore iam corporis atque animi sumpto ducibus ipsorum in seruitutem abductis, sibi subiecit.

Quibus rationibus bello Liuonico redintegrato ex piratis, vt inducijs quæ intercedente Sacratiss. Romanorum Imperat. anno 1503. ad annos ferè quinquaginta factæ fuerant, florentissimæ Prouinciæ extremam vastitatem intulerit, nouo ad eam rem prætextu, eam ad se iure nescio quo hæreditario pertinere, vsus, dicere animus meminisse horret, & integras narrationes requirit, quod fortasse suo loco doctioribus curæ erit.

Pietati & rebus diuinis addictissimus est, & ieiunia plerunque cum monachis strictè admodum obseruat, cumque singularem Deo cultum præstituri, terram frõte Russi percutiant, eam plerunque tuberibus plenam, sæpe etiam sanguinolentam atque liuidam habet. Sacris ædibus extruendis mirum in modum intentus est, & nullis sumptibus parcat. Vtrum itaque vel natura, vel subditorum malitia atque perfidia, quod præ tendit, ad omnem crudelitatem promisit, dicere vix ausim, cum præsertim faciem illiberalem, aut immane aliquid præ se ferentem, qualis Attilæ fuisse dicitur, non habeat. Ex vxore prima Mikitæ Romanouicij, qui nunc curiæ magister

G E N E A L O G I A

gister est, sorore filios duos Ioannem & Theodorum suscepit. Ex quibus primogenitus patri secundum gentis leges in imperio succedet. Minori natus ditiones aliquæ assignabuntur. Quamuis matrimonium post primum quater repetierit: nulla tamen prole auctus est.

Cum Ioannes hic Basilides hæreditarium sese Lioonia Dominum, rationibus quibusdam friuolis adductis appellat, visum est subijcere epistolam, in hoc ipso negotio, à viro quodam amplissimo scriptam.

S. Omnes nos qui Prouinciam hanc incolimus Sacratissimæ Maiestati Cæsariæ, Domino nostro Clementissimo, ea qua decet reuerentia, summa animi demissione gratias agimus, quod pro paterno animo, quo erga totam Rempub. Christianam affecta est, & vt dilaceratæ & afflictæ regionis huius, quæ longo tempore ab incurfione barbararum gentium propugnaculi instar fuit, commotis consuleretur, Legatos suos ad Magnum Moscouiæ Ducem ablegarit. Pro qua paterna erga nos voluntate & beneficio, vitam & fortunas nostras, quandocunque opus fuerit, profunderè parati sumus: Deum interea precantes, qui solus imperia stabilis & transfert, vt hoc salutare opus, cuius fundamenta nunc iacta sunt, ad optatum finem perducatur. Quod verò ad ius illud, quod Moscus in hanc sibi prouinciam vendicat, attinet, vt verum fateamur, cum stupore, & admiratione summa ea intelleximus. Non solum enim ex omnibus veteribus, & fide dignis historijs certissimum est, sed ipsa quoque experientia & status harum regionum hæc omnia fabulosa esse, & nescio vnde conficta, abundè testantur. Ex omnibus enim monumentis, quocunque sanè nomine appellentur, quæ tamen non pauca apud nos extant, ne vestigium quidem minimum apparet, imò ne coniectura quidem vlla haberi potest, ea quæ Moscus de ijs populis,

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

pulis, qui huic regioni aliquando præfuerint, & quod ad maiores suos, iure quoque pertinet, profert, veritatis fundamento niti.

Qua enim ratione hæc ipsa prouincia industria mercatorum, ope nauigationis primum aperta sit: quo deinceps modo incolæ Ethnicis superstitionibus, & cultibus idololatricis dediti, à fratribus ordinis Crucifero rû qui & socios suos, in Prussia eundem ordinem profitentes, in auxilium vocarunt, ad fidem Christianam conuersi, & non absque multo labore eò traducti sint, non ignotum est: cum eo tempore Liuones, iurisdictionis, religionis, morum, linguæ denique Moscouiticæ, ne minimam quidem notitiam haberent: quibus non solum cum hisce, sed ne alijs quidem gentibus, quicquam commune fuit: Miseram enim, in opem, barbaram, atque Ethnicam vitam, in sylvarum latebris, cum beluis beluarum instar degentes, neque Dei, neque magistratus alicuius, cognitionem vllam assecuti sunt. Hoc solum modo ipsis peculiare fuit, vt qui vnus essent familiæ & societatis, seniores suos quos habebant præ alijs reuererentur, quos deinde vt maior esset ipsorum auctoritas, regum nomine appellarunt, atque ijs quamuis vltra centenarium numerum cum familia excreuissent, morem in omnibus gesserunt, seruitiaque sua more rustico, & barbaro præstiterunt. Eo ipso tempore Moscouitæ vt ex historijs patet, religioni Græcæ, quæ est ad solem Orientem, & Ceremonijs Ecclesiasticis iam fuere dediti, quas in omnes Prouincias imperio suo subiectas propagabant, suisque eam ad rem characteribus utebantur. De quibus omnibus, qui loca hæc inter Ruthenos, Lithuanos, Samogitas, Prussos, & mare Balthicum, in Magna barbarie incolebāt, ne auditione quidem quicquam acceperant. Accedit, hoc quoque, quod nullo vnquam tempore, ne-

G E N E A L O G I A

que in terræ visceribus, neque alijs locis, minima antiquitatis, aut literarum Ruthenicarum, monumenta re-
 perta sint: quod profecto fieri non potuisset, si Moscoui-
 tæ, Rutheni aut aliæ gentes, quæ rebus hisce vtuntur,
 imperium in has quas diximus, obtinuissent, quin vel in
 religione & cultu diuino, vel etiam iuribus, consuetudi-
 nibus, moribus, lingua, aut literis, vestigia aliqua reman-
 sissent. Hoc quidem non negamus, inter gentes hasce
 Liuonicas, permultas sanè, & eas quidem diuersas fuisse
 linguas, vti & hoc ipso tempore eadem est ratio. Eæ ta-
 men omnes, nec cum Moscouitica, nec cum aliarum
 nationum linguis, quicquam affinitatis habent. Quod
 verò Moscus præterdit, sibi & maioribus suis, pensionē
 seu tributum ex hac tota prouincia numerari solitum,
 eadem firmitate, vti præmissa nititur.

Sub initium huius funesti belli, Moscus vt tyranni-
 dem, & dominandi cupiditatem prætextu aliquo excu-
 sare, inter alia postulata, tributū quoque, quod ex ditio-
 ne antistitis Dorpatensis sibi deberetur, cuius tamen ip-
 se neque definitionem afferre, neque certi aliquid affir-
 mare potuit, mentionem fecit, sed nemo hominum in-
 uentus est, qui vllō tempore Mosco eiusmodi tributum
 persolutum fuisse, vel meminisset, vel aliunde intellexis-
 set. Cū itaque is totum hoc negocium, ad ordinis Li-
 uonici magistrum reijceret, vtque hac de re ex Dorpa-
 tensibus cognosceret, iuberet, & tributū vrgeret, quod
 se non remissurum dicebat, etiam si vnico saltem capil-
 lo æstimari posset: Tandem in Dorpatensium annalibus
 inuentum est, ante hominum memoriam, cū ditio
 Plefcouiensis, nihil aliud quàm syluas & iustra ferarum
 haberet, rusticos ex Dorpatensium districta, Neuhusia-
 no, cum consensu vicinorum Ruthenorum, aluearia in
 syluis habuisse, & à singulis quotannis sex solidos Liuo-
 nicos

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

nicos præfectis ipsorum perfoluisse. Cùm vero syluæ à Ruthenis exciderentur, & pagi extruerentur, pensio quoque ista, vnâ cum ipsis arboribus excisis, cessauit. Hi itaque sex solidi neque vnquam à Ruthenis petiti, neque à Liuonibus perfoluti fuerunt. Hic enim tyrannus, qui nunc rerum potitur, id quod neque à patre, auo, aut vllis antecessoribus factum esse certum est, primus sibi hoc excogitauit, parum de eo, iure an iniuriâ id fiat, sollicitus, Deus autem, qui res arcanas perspicit, & cui tyrannis eiusmodi, & dominandi immoderata cupiditas minimè probatur, huius iniuriæ suo tempore vindex erit: & qui sanæ mentis sunt homines, hinc facillè deprehendent, hæc omnia in eum tendere finem, vt hoc conficto & temerario prætextu imperium suum dilaret: & postquam hanc prouinciam sub imperium suum redegerit, transmaritimas, quoque regiones adoriatur & inuadat. Hæc quæ de causa belli Liuonici habui, tibi communicare volui. Datæ die
22. Maij. Anno à restituta salu-

te 1576.

1740 208

7992F1172997

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

